

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра германських мов і зарубіжної літератури

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕТЕКТИВНОГО
КАНОНУ В ТВОРЧОСТІ А. КОНАН ДОЙЛА»**

Виконала: студентка 2 курсу
Angb1-M17z групи
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська), додаткова
спеціальність 014 Середня освіта (Мова і
література (російська))
Сагайдак Вікторія Віталіївна

Керівник:
Абрамович С.Д., доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри слов'янської
філології та загального мовознавства

Рецензент:
Кеба О.В., доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри германських
мов і зарубіжної літератури

Кам'янець-Подільський - 2018 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Історико-літературні і теоретико-методологічні проблеми вивчення Холмсіани А. Конан Дойла	8
1.1. Детективна складова творчості А. Конан Дойла: основні вектори науково- критичної інтерпретації.....	8
1.2. Детективний канон: правила і ознаки.....	15
Висновки до розділу.....	24
Розділ 2. Детективний цикл про Шерлока Холмса в культурно-естетичному контексті кінця ХІХ- початку ХХ ст.....	26
2.1. А. Конан Дойл, Шерлок Холмс і пізнє вікторіанство.....	26
2.2. Образ детектива як символ доби.....	34
Висновки до розділу.....	43
Розділ 3. Жанрово-стильові особливості детективного циклу про Шерлока Холмса.....	44
3.1. Трансформація художньої концепції світу.....	44
3.2. Архетипна складова образу Шерлока Холмса.....	59
3.3. Поетико-стильові домінанти детективного циклу.....	73
Висновки до розділу.....	80
Висновки.....	82
Список використаних джерел.....	86

ВСТУП

Актуальність теми. Належна оцінка та різностороннє, комплексно-узагальнювальне літературознавче опрацювання детективних творів про Шерлока Холмса – одна із актуальних проблем сучасної філологічної науки. Хоча з часу написання першої повісті Конан Дойла про вигаданого ним геніального детектива-аматора («Етюд у багряних тонах», 1887) минуло вже майже півтора століття, рівень читацького інтересу до детективної творчості автора залишається стабільно високим. Його твори не втратили актуальності й за правом стали класикою світової літератури.

Більш показовою в плані наукової інтерпретації циклу про Шерлока Холмса, у тому числі й розробки актуальних векторів досліджень, є західна критика, тоді як про адекватне сприйняття у східнослов'янській, зокрема українській, літературознавчій традиції, говорити поки що не можна: домінує думка, ніби твори детективного жанру мають винятково розважальний характер і не знаменують нічого «вічного», глибинного (ще за часів Конан Дойла детективи розцінювались як література «на кожен день»). Досі немає повного зібрання творів Конан Дойла українською мовою. Тільки у 2011 році вийшло з друку комплектне видання циклу про Шерлока Холмса у перекладі В. Панченка [22-25]. У вітчизняному літературознавстві фігурує кілька досить поверхових і давно написаних статей, які зосереджуються виключно на таких давно відомих моментах, як прототип або історія створення образу Холмса, у той час як суть цього літературного характеру та його суспільно-естетична значущість залишаються поза увагою [6].

Від часу появи творів про Холмса відбулася зміна кількох естетико-методологічних епох, і стає все більш чітко зрозуміло, що цикл Конан Дойла стоїть на порядок вище від пересічних детективних творів, які не витримали перевірки часом. Зокрема дозволяє по-новому поглянути на проблему і

переоцінити канон про Шерлока Холмса недавнє обґрунтування російським дослідником С. Чуприніним поняття «мідллітература» [66]. Мідллітература розуміється автором як «тип словесності, який стратифікаційно розміщується між високою, елітарною, та масовою, розважальною, літературами, який породжений їхньою динамічною взаємодією і який, фактично, знімає одвічну опозицію між ними» [65, с. 14].

Головними рисами літератури цього різновиду визначено споживацьку орієнтованість, комунікативну мету, розважальність, відмову від використання мови художньої літератури із її метафоричністю, символічністю, образністю (мова творів зумовлена винятково прагматичними функціями повідомлення) на користь мови нейтральної. Іншою важливою якістю є спрямованість на читацький успіх. Хоча за смисловим наповненням терміни «мідллітература» і «белетристика» дотичні, С. Чупринін пропонує відмовитись від останнього через застарілість та багатозначність. Чи не найголовнішою особливістю мідллітератури визначено позачасову злободенність, на відміну від белетристичних творів, які є актуальними здебільшого у синхронії.

Не зважаючи на те, що Шерлок Холмс – не перший літературний детектив (найпомітнішими авторами детективних творів до Конан Дойла були американець Вільям Бартон, автор серії оповідань про французького детектива Відока; Едгар По, творець образу Дюпена; Вілкі Коллінз, автор детективних романів «Місячний камінь» та «Жінка у білому»; Чарльз Мартел, автор «Щоденника екс-детектива»), дослідники зауважують художню неповторність та рецептивну гіперреалізацію саме цього образу. К. Сміт зазначає: «Сучасне суспільство перетворило Холмса у щось на кшталт ікони. Читачі вбачають у ньому детектива із практично безмежними розумовими можливостями <...> Холмова особистість стала репрезентацією індивідуальності, чий інтелект підносить її у позицію над рештою людства. У Шерлокові є щось більш грандіозне, ніж просто герой забавних оповідань» [109, с. 6].

Шерлок Холмс виступає як типовий герой свого часу, і головна проблема, яку він розв'язує, – це одвічна проблема добра і зла (яка інтерпретується у різних іпостасях, наприклад: жертва і злочинець, злочин і кара, неправда і справедливість etc.). В образі Шерлока автор насамперед звеличив індивідуальне, безмежні можливості людини, її здатність до самозростання та самореалізації, завдяки чому Холмс став еталоном сильної, багатосторонньої, успішної особистості, яка винятково силою здорового глузду і розвитку власного інтелектуального потенціалу може знайти вихід із найскладніших ситуацій, чим стає на порядок вище від решти – маси. За висловом К. Редмонда, «Холмс – найвідоміший англієць, який, проте, ніколи не жив» [100, с. 9]. Це і тип англійця вікторіанської епохи, і культурний архетип «детектива на всі часи», у якому органічно поєднані типові та виняткові риси, узагальнення та конкретика. Він став чи не єдиним літературним характером, що набув рис транскультурного тренду. Саме детективи Конан Дойла встановили рекорд із екранізацій. Але почасти саме ця масштабна популярність і перешкоджає адекватному сприйняттю із власне наукової точки зору.

Залишається поза увагою філософська насиченість авторського погляду на свою епоху і людину героїчного типу, на злодіяння і покарання та перспективу побудови гармонійного суспільства. Обходиться увагою й та обставина, що Холмс написаний Конан Дойлем з орієнтацією на архетипні взірці та моделі. Недостатньо вивчено способи художньої реалізації авторського задуму, зокрема ті жанрово-стильові трансформації, які зробили оповідання про Холмса детективною класикою та визначили наперед найхарактерніші художні вирішення детективної літератури, стильові особливості шерлокіани як цілісного ідейно-художнього явища. Потреба у подальшому вивченню цього неоднозначного явища і зумовлює актуальність даної магістерської роботи

Метою дослідження є поглиблене вивчення особливостей трансформації детективного канону в циклі А. Конан Дойла про Шерлока Холмса в аспектах

авторської концепції світу і людини, що співвідноситься з культурно-естетичними домінантами межі ХІХ-ХХ століть.

Поставлена мета визначає необхідність вирішення таких **завдань**:

- охарактеризувати основні напрямки сучасного шерлокознавства;
- виявити найважливіші ознаки детективного канону;
- визначити подібне і відмінне в образі Шерлока Холмса як детектива і виразника культурної свідомості пізньовікторіанської доби;
- дослідити вектори переосмислення А. Конан Дойлем архетипів Героя, Трікстера, Рятівника;
- здійснити аналіз поетико-стильових особливостей переосмислення детективного канону А. Конан Дойлем.

Об'єктом дослідження є оповідання та повісті А. Конан Дойла про Шерлока Холмса.

Предмет дослідження – особливості художньо-естетичної модифікації А. Конан Дойлем.

Методи дослідження – *історико-генетичний* (дослідження генези образу Холмса у контексті творчих пошуків письменника, традиції конструювання образу детектива у світовій літературі), *герменевтичний* (вивчення текстуально-сміслових моделей холмсіани), *структурно-функціональний* (з'ясування характеру взаємозв'язку та взаємозумовленості структурних елементів детективного канону).

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній розглянуто образ Шерлока Холмса в теоретико-літературному полі, пов'язаному із вивченням детективного жанру і в широкому культурно-естетичному контексті пізньовікторіанської доби.

Практичне значення роботи. Дане дослідження може стати джерелом інформації для дослідників історії зарубіжної літератури, теоретиків літератури, викладачів вищої та середньої школи, аспірантів та студентів гуманітарних напрямів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, кожен із яких містить відповідні підрозділи і висновки, загальних висновків, списку використаних джерел (117 позицій). Загальний обсяг тексту – 96 сторінок, обсяг основного тексту – 85 сторінок.

ВИСНОВКИ

Для простору сучасного слов'янського літературознавства, зокрема українського, залишається актуальною потреба подолання стереотипного бачення детективного циклу А. Конан Дойла про Шерлока Холмса як явища суто масової літератури. Значною мірою інша картина спостерігається в західному літературознавстві, де штампи меншовартісності, які тяжіють над детективом загалом і над Холмсianoю зокрема від часу перших спроб його літературознавчої кваліфікації, останніми десятиліттями відчутно поступаються більш серйозним та різновекторним дослідженням: проблеми вікторіанського контексту і виокремлення різновиду вікторіанського детективу, питання філософських впливів та релігійного підґрунтя, гендерних і психологічних моделей поведінки героя, національно-ментальні риси, втілені в літературному характеру тощо.

Переоцінка холмсiани як своєрідного метакультурного дискурсу, адекватного сучасному станові літературного процесу та його ієрархічному різноманіттю здійснюється за допомогою поняття «мідллітератури» як серединного ряду словесного мистецтва, що синтезує ознаки як високої, так і масової літератури, використовуючи художньо-психологічні прийоми обох цих явищ.

У холмсiані чітко простежується тенденція до поглиблення і посилення того аспекту детективного канону, який пов'язаний із соціальною злободенністю самого жанру детективу і актуального для усіх періодів світової історії запиту на образ Героя, який на даному історичному етапі було втілено в персонажеві Шерлока Холмса. Втілення це відбулося настільки майстерно й релевантно щодо глибинних потреб людини, що залишається актуальним впродовж досі небувалого проміжку часу, не демонструючи й зараз ознак анахронізації і продовжуючи творити нові й нові трансформаційні версії в сучасному мистецтві.

Дойлівський цикл містить світоглядні та естетичні цінності, які залучають до кола читачів не тільки представників різних рівнів культурних інтересів, тоді як власне образ Шерлока Холмса, харизматичного та високопрофесійного детектива-аматора, виявився своєрідним взірцем Героя, відповідним як своєму часові, так і перспективними векторами, злободенними далеко поза вікторіанським часопростором.

Дослідники помічають жанрову неоднорідність холмсіани, яка полягає у використанні художніх прийомів сенсаційної, власне детективної та пригодницької літератури. Виділяючи як специфічний жанровий різновид такий феномен, як «вікторіанський детектив», констатуємо, що квінтесенцією наочного втілення його ознак і є холмсіана. Поряд з існуванням цілого спектру особливостей, які перебувають поза ціннісними ідеалами пізнього вікторіанства, типологічно дискурс холмсіани все ще залишається вікторіанським і орієнтується на культурні та соціопсихологічні запити мідркласу. Вікторіанський характер репрезентації образу Шерлока Холмса оригінальним чином розкривається через пріоритетний для тогочасного соціуму і співвідносний із культурним образом англійців у світі концепт «істинний джентльмен». Персонаж Шерлока Холмса став настільки репрезентативним носієм спектру якостей цього взірця, що слушно вважається англійським лінгвокультурним типажем та образом типового англійця. Ті риси, які характеризують Шерлока Холмса як джентльмена, водночас ідентифікують його як типового представника англійської нації, а ті само аспекти, в яких образ Холмса відступає від комплексу джентльмена, віддаляють його також і від вікторіанської доктрини.

В образі Шерлока Холмса своєрідно відбиваються основні філософсько-світоглядні концепції доби. У ньому простежується домінування позитивістсько-прагматичного світогляду та вчення Ніцше про надлюдину. У змістово-поетикальних ракурсах холмсіани вони втілилась у типовий міф Героя, що парадоксально об'єднує в собі характеристики архетипів Христа, Рятівника, Мудреця, Лікаря.

Трансформація детективного канону проявляється і в засобах творення образу головного героя Конан Дойла. У ньому переломлюються і неоромантична маска «непомітного героя», який виявляється здатним до виняткових, а часом і епатажних вчинків, і естетика декадансу (самотність, відлюдькуватість, песимізм; граничний індивідуалізм; семантика саморуйнації). Це значно поглибило образ Холмса, водночас віддаливши його від канонічних доміант жанру.

Образ Шерлока Холмса – приклад «миттєвої міфологізації», що має під собою також перетворення на культурну ікону та риси національного міфу. Міф Холмса – це різноформатний багаторівневий дискурс, який шерлокіанські співтовариства організовують у певну субкультуру, яку сповідують як фанати-аматори, так і професійні науковці (феномен «Sherlockian game»: «утвердити міф, що Шерлок Холмс – це не міф»).

Джерелом міфогенності холмсіани є сам текст, комунікативні стратегії автора та соціокультурна обстановка пізнього вікторіанства і сучасності. Аналіз поетико-стильових особливостей циклу дозволяє говорити про широке застосування автором технологій іміджмейкінгу, використання автором прийомів сугестії (навіювання читачеві певної установки). У конструюванні іміджу головного персонажа Конан Дойл дотримується «принципу винятковості» (“otherness”), який реалізується трьома основними шляхами: через власне унікальність справ і здібностей героя; непряму характеристику іншими персонажами; самохарактеристику.

У тексті холмсіани розпізнаються елементи, наперед запрограмовані на «обростання» міфом. Предметна реальність творів канону наповнена динамікою подій, фактів, імен, що вміло обігрується сюжетом як достовірна, визначає загальну тенденцію псевдореалістичності. Циклічність творів зіграла на користь того, що образ детектива та взагалі співвідносний із ним світ не сприймається як одиничний факт, а як подія, яка має своє продовження, розвиток. Соціальна дійсність у Конан Дойла розкривається відносно концепту злочину, що в більш широкому філософському плані вписується в контекст гріха/зла, яким Холмс

експліцитно протидіє, проте від яких насправді діалектично залежить. Дойлівський детектив продукує «необхідний міф», що людина силою власної волі в змозі якщо не змінити порядок речей, то принаймні зменшити прояви соціального зла в його поточному вияві. Стосовно холмсіани стикаємось із двоїстим нашаруванням міфогенних факторів: міфологізованим є не тільки образ Холмса, але й образ цілої вікторіанської епохи, який у контексті часу став варіантом міфу про втрачений «золотий вік» цивілізації. Психологічна реальність проєктована на мимовільне залучення реципієнта до співпереживання. Створені сприятливі умови для того, щоб дійсність твору принаймні на час безпосередньої перцепції художнього матеріалу стала дійсністю життя читача, частиною його індивідуального досвіду – елементом особистісного міфу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С. Герой / Семен Абрамович // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 118–119.
2. Антонов С. От первого лица... Рассказы о писателях, книгах и словах. Статья 4. Артур Конан Дойл. Рассказы о Шерлоке Холмсе / Сергей Антонов // Новый мир. – 1973. – № 3. – С. 234–248.
3. Астрахан Н. Буття літературного твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія / Наталія Астрахан. – К. : Академвидав, 2014. – 423 с.
4. Анцыферова О. Детективный жанр и романтическая художественная система / Ольга Анцыферова // Национальная специфика произведений зарубежной литературы XIX-XX веков : Мсжвуз. сб-к науч. трудов. – Иваново : ИвГУ, 1994. – С. 21–36.
5. Белозерова И. Национальная концептосфера в детективном романе А. Кристи, Ч. П. Сноу, Д. Френсиса : автореф. дис. ... канд. филол. наук : специальность 10.01.03 Лит. народов стан зарубежья / Ирина Белозерова; [Воронеж. гос. пед. ун-т]. – Воронеж, 2006. – 21 с.
6. Белоусов Р. Людина, яка була Шерлоком Холмсом. Прототипи літературних героїв / Роман Белоусов // Всесвіт. – 1971. – № 6. – С. 150–156.
7. Борисенко А. Викторианский детектив / Александра Борисенко // Эллен Вуд. Не только Холмс. Детектив времен Конан Дойла (Антология викторианской детективной новеллы). – М. : Иностранка, 2009. – с. 5-31.
8. Бурцев А. Английский рассказ: конец XIX – XX века: проблемы, типологии, поэтики / Анатолий Бурцев. – Иркутск: Изд-во Иркутского университета, 1991. – 335 с.
9. Вайль П. Гений места / Петр Вайль. – М.: Колибри, 2007. – 488 с.

10. Ван Дайн С. С. Двадцать правил для писания детективных романов / С. С. Ван Дайн // Как сделать детектив; [перев. с англ., нем., франц., исп. Послесловие Г. Анджапаридзе]. - М. : Радуга, 1990 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://detective.gumer.info/txt/vandine.doc>.
11. Вольский Н. Н. Дело о «детективе без берегов». «Теоретические» споры о детективе и их практические результаты / Н. Н. Вольский [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://detective.gumer.info/self.html>.
12. Вулис А. Поэтика детектива / Абрам Вулис // Новый мир. – 1978. – № 1. – С. 43.
13. Гвоздева А. Ценностные характеристики лингвокультурного типажа «детектив» на примере образов Шерлока Холмса и Эркюля Пуаро/ Анна Гвоздева // *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение.* – 2009. – № 35 (173). – С. 48–51.
14. Гинзбург Л. О литературном герое / Лидия Гинзбург. – Ленинград : Сов. писатель, 1979. – 224 с.
15. Голосовкер Я. Логика мифа / Яков Голосовкер. – М. : Наука, 1987. – 218 с.
16. Гражданская З. От Шекспира до Шоу: Английские писатели XVI-XX вв. // Зоя Гражданская. – Москва: Просвещение, 1982. – 241 с. – С. 144-147.
17. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії / Тамара Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 283 с.
18. Давиденко Г., Чайка О. Історія зарубіжної літератури ХІХ - початку ХХ століття / Галина Давиденко, Олена Чайка. – Київ : «Центр учбової літератури», 2011. – С. 96–110.
19. Демидов А. Образ сверхчеловека в философии Ф. Ницше / Андрей Демидов // Ученые записки УО «ВГУ им. П.М. Машерова»: сборник научных трудов. – Витебск : УО «ВГУ им. П. М. Машерова», 2011. – Т. 11. – 227 с.
20. Дилтс Р. Стратегии гениев– Т. 1. Аристотель, Шерлок Холмс, Уолт Дисней, Вольфганг Амадей Моцарт / Роберт Дилтс/ Пер. с англ. В. Чурсина. – М. : Независимая фирма “Класс”, 1998. – 272 с.

21. Дойл А. Жизнь, полная приключений / Артур Дойл. – М. : Вагриус, 2001. – 416 с.
22. Дойль А. Пригоди Шерлока Холмса: в 4-ох тт.. / Артур Дойль / пер. з англ. В. Панченка. – К. : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. I: Етюд у багряних тонах: Повість; Знак чотирьох: Повість; Пригоди Шерлока Холмса: Цикл оповідань / Передм. та приміт. В. Панченка. – 411 с.
23. Дойль А. Пригоди Шерлока Холмса: в 4-ох тт.. / Артур Дойль / пер. з англ. В. Панченка. – К. : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. II: Спогади Шерлока Холмса: Цикл оповідань; Собака Баскервілів: Повість. – 334 с.
24. Дойль А. Пригоди Шерлока Холмса: в 4-ох тт.. / Артур Дойль / пер. з англ. В. Панченка. – К. : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. III: Повернення Шерлока Холмса: Цикл оповідань; Його останній уклін: Цикл оповідань. – 375 с.
25. Дойль А. Пригоди Шерлока Холмса: в 4-ох тт.. / Артур Дойль / пер. з англ. В. Панченка. – К. : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. IV: Долина жаху: Повість; Архів Шерлока Холмса: Цикл оповідань. – 318 с.
26. Зарубежная литература XX века: Метод. рекомендации для студ. филол. фак. дневной и заоч. формы обучения / БрГУ им. А.С.Пушкина. Каф. классической и совр.зарубежной филологии; Сост. Коновод Л. – Брест : БрГУ, 2000. – 21 с.
27. Затонский Д. Художественные ориентиры XX века / Дмитрий Затонский. – Москва : Советский писатель, 1988. – 416 с.
28. Зоркая Н. Уникальное и тиражированное: средства массовой информации и репродуцированное искусство / Нея Зоркая. – М. : Искусство, 1981. – 167 с.
29. Ивашева В. «Век нынешний и век минувший...». Английский роман XIX века в его современном звучании / Валентина Ивашева. – М. : Художественная литература, 1990. – 450 с.

30. Иващенко А. Теория архетипов и практика брендинга / Андрей Иващенко – Режим доступу : http://www.marketing.spb.ru/lib-comm/brand/inner_motivation.htm
31. Каменская В. Аксиологический аспект устойчивых зооморфных сравнений и зооморфных паремий испанского языка : диссертация ... кандидата филологических наук : 10.02.05 / Валерия Каменская. – Воронеж, 2008. – 184 с.
32. Кисельова А. Концепт "Жіночість" у вікторіанській лінгвокультурі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Анна Кисельова; КНУТШ. – К., 2007. – 20 с.
33. Клочек Г. «Художній світ» як категоріальне поняття / Григорій Клочек // Слово і Час. – 2007. – № 9. – С. 3–14.
34. Козлов А. Многоликий Конан Дойль / Александр Козлов // А. К. Дойль. Маракотова бездна: Повести, рассказы. – Симферополь : Таврия, 1989. – 304 с. – С. 3–8.
35. Конан-Дойль, А. Новое Откровение / Артур Конан-Дойль / Переводы с английского Й. Раманантаты, М. Антоновой и П. Гелевы. – М. : Издательство «Менеджер», 1999. – 364 с.
36. Коршунова Е. Образ Англии и англичан в массовом сознании современных россиян / Елена Коршунова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – № 4 (18). – Тамбов : Грамота, 2012. – С. 86–88.
37. Кэмпбелл Дж. Тысячеликий герой / Джозеф Кэмпбелл. – М. : АСТ, 1997. – 384 с.
38. Літературознавча енциклопедія: У двох томах / Авт.-уклад. Ю. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007.
39. Лотман Ю. Структура художественного текста / Ю. Лотман. – М.: Искусство, 1970. – 383 с.

40. Мазин В. Нарушение правил или Еще раз и Шерлок Холмс, и Зигмунд Фрейд / Виктор Мазин // В. Мазин, П. Пепперштейн. Кабинет «Е». Кабинет глубоких переживаний. – СПб. : ИНАПРЕСС, 2000. – С. 2–14.
41. Маслова В. Лингвокультурология / Валентина Маслова. – М. : Академия, 2001. – 183 с.
42. Массовая литература как социальный феномен // Гудков Л., Дубин Б., Страда В. Литература и общество : введение в социологию литературы. – М. : РГГУ, 1998.
43. Митин Ю. Шерлок Холмс и его современники / Юрий Митин. Поединок: Сборник. – Вып. 16. – М. : Московский рабочий, 1990. – С. 294–375.
44. Моэм С. Луна и грош. Театр. Рассказы / Сомерсет Моэм. – М. : Правда, 1983. – 576 с.
45. Найдорф М. Очерки европейского мифотворчества / Марк Найдорф. – Одесса : Друк, 1999. – 254 с.
46. Ницше Ф. Веселая наука / Фридрих Ницше / Пер. с нем. М. Кореновой, С. Степанова, В. Топорова. – СПб. : Азбука, Азбука-Аттикус, 2011. – 352 с.
47. Ницше Ф. Утренняя заря / Фридрих Ницше / Пер. с нем. И. И. С. – СПб. : Азбука, Азбука-Аттикус, 2012. – 384 с.
48. Ницше Ф. Человеческое, слишком человеческое: Книга для свободных умов / Фридрих Ницше / Пер. с нем. С. Франка. – СПб. : Азбука, Азбука-Аттикус, 2013. – 384 с.
49. Нокс Р. Десять заповедей детективного романа / Рональд Нокс // Как сделать детектив; [перев. с англ., нем., франц., исп. Послесловие Г. Анджапаридзе]. - М. : Радуга, 1990 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://detective.gumer.info/txt/knox.doc>.
50. Овчинников В. Корни дуба Впечатления и размышления об Англии и англичанах / Всеволод Овчинников. – М. : АСТ, 2005. – 300 с.
51. По Е. А. Вбивства на вулиці Морг та інші історії / Едгар Аллан По ; пер. з англ. Андрія Пехника. – К. : Знання, 2014. – 206 с.

52. Приключения Джозефа Белла и доктора Конан Дойля // Планета (Беларусь). – декабрь 2010. – Режим доступа : <http://planeta.by/article/839>
53. Раманантата Й. Спиритизм как учение о духе и философия бессмертия / Йог Рамантата // *Дойл А. История спиритизма.* – М. : Издательство "АУМ", 1999. – с. 3–15.
54. Рогоза Ю., Попов Ю. Детектив / Юрий Рогоза, Юрий Попов // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 145–146.
55. Современное зарубежное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины. Энциклопедический справочник. – М. : Интрада. – ИНИОН, 1996. – 319 с.
56. Соловьева Н. От викторианства к XX веку / Наталия Соловьева // *Зарубежная литература XX века / Под ред. Л. Андреева.* – М. : Высш. шк., 2000. – С. 267–283.
57. Ставицкий А. Миф и символ как философские категории социальной действительности / Андрей Ставицкий // *Вестник СевГТУ. Вып. 69: Философия: Сб. науч. тр. / Редкол. М.С. Колесов (отв. Ред.) и др.; Севастоп. нац. техн. ун-т. – Севастополь : Изд-во СевНТУ, 2005. – С. 123–132.*
58. Сташауэр Д. Рассказчик: Жизнь Артура КонанДойля / Дэниел Сташауэр // *Иностранная литература.* – 2008. – № 1. – С. 66.
59. Тименчик М. Опыт параллельных жизнеописаний / Михаил Тименчик // *Дж. Д. Карр. Жизнь сэра Артур Конан Дойла.* – М. : Книга, 1989. – 320 с. – С. 5–10.
60. Толстых О. Английский постмодернистский роман конца XX века и викторианская литература: интертекстуальный диалог (на материале романов А.С. Байет и Д. Лоджа) : автореф. дис. ... канд. филол. наук /Ольга Толстых –Екатеринбург, 2008. – 24 с.
61. Філоненко С. О. Закон і порядок: класичний канон детективного жанру // С. О. Філоненко // *Актуальні проблеми іноземної філології: міжвуз. зб. наук.*

- статей. – Бердянськ : БДПУ, 2009. – Вип. 4. – С. 101–112. – (Серія: Лінгвістика та літературознавство).
62. Хейзинга Й. Homo Ludens. В тени завтрашнего дня : Пер. с нидерл. / Общ. ред. и послесл. Г. Тавризян / Йохан Хейзинга. – М. : Издательская группа «Прогресс», «Прогресс-Академия», 1992. – 464 с.
63. Чертанов М. Конан Дойл / Максим Чертанов. – М. : Молодая гвардия, 2008. – 328 с.
64. Честертон Г. К. Шерлок Холмс / Гилберт Кит Честертон. Писатель в газете: Худож. публицистика. Пер. с англ. / Послесл. С. Аверинцева. – М. : Прогресс, 1984. – 384 с.
65. Чупринин С. Звоном щита / Сергей Чупринин // Знамя. – 2004. – № 11. – С. 14–27.
66. Чупринин С. Русская литература сегодня: Жизнь по понятиям / Сергей Чупринин. – М. : Время, 2007. – 768 с.
67. Элиаде М. Миф о вечном возвращении: Архетипы и повторяемость / Мирча Элиаде : [пер. с франц. Е. Морозовой, Е. Мурашкинцевой]. – СПб : Алетейя, 1996. – 250 с.
68. Юстес Р. Б. Двадцать правил для пишущих детективы. В современной редакции (фактически, написанные заново) / Рина Брунду Юстес [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://detectiv.gumer.info/txt/eustace.doc>.
69. Юнг К. Г. AION/ Карл Густав Юнг. Исследование феноменологии самости. – М. : «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 1997. – 336 с.
70. Юрасова Ю. Функциональная роль авторской маски в цикле рассказов А. Конан-Дойла о Шерлоке Холмсе / Юлия Юрасова // Південний архів. Серія : Філологічні науки. – 2009. – Вип. 47. – С. 104–108.
71. Adorno T. Television and the Patterns of Mass Culture / Theodor Adorno // Mass Culture. The Popular Arts in America / ed. by B. Rosenberg and D. Manning

- White. – London : The Free Press. Collier Macmillan Publishers; New York : A Division of Macmillan Publishing Co, 1964. – P. 474–488.
72. Anderson P. The Archetypal Holmes / Poul Anderson // Sherlock Holmes by Gas-lamp: Highlights from the First Four Decades of the Baker Street Journal / ed. by Ph. Shreffler. – New York : Fordham University Press, 1989. – 423 p. – p. 135–142.
73. Arata S. Fictions of Loss in the Victorian Fin de Siècle: Identity and Empire / Stephen Arata. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 235 p.
74. Atkinson M. The Secret Marriage of Sherlock Holmes and Other Eccentric Readings / Michael Atkinson. – Ann Arbor : University of Michigan Press, 1998. – 208 p.
75. Barsham D. Arthur Conan Doyle and the meaning of masculinity / Diana Barsham. – Farnham : Ashgate, 2000. – 312 p.
76. Carus P. Nietzsche and Other Exponents of Individualism / Paul Carus. – New York : Cosimo, 2007. – 176 p.
77. Cawelti J. Adventure, Mystery, and Romance: Formula Stories as Art and Popular Culture / John Cawelti. – Chicago : University of Chicago, 1977. – 344 p.
78. Černý L. Mythical Aspects of Poe's Detective / Lothar Cerny // Connotations : A Journal for Critical Debate. – 1995/1996. – № 5. – P. 131–146.
79. DeWaal R. The World Bibliography of Sherlock Holmes and Dr. Watson / Ronald de Waal. – New York : Graphic Society, Boston, 1974. – 526 p.
80. Doyle S., Crowder D. Sherlock Holmes For Dummies / Steven Doyle, David Crowder. – Hoboken : John Wiley & Sons, 2010. – 384 p.
81. Frank L. Dreaming the Medusa: Imperialism, Primitivism, and Sexuality in Arthur Conan Doyle's "The Sign of Four" / Lawrence Frank // Signs. – Vol. 22, No. 1 (Autumn, 1996). – P. 52-85.
82. Fulero S., Wrightsman L. Forensic Psychology / Solomon Fulero, Lawrence Wrightsman. – Belmont : Cengage Learning, 2008. – 480 p.

83. Gelder, Ken. *Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field*. - Abingdon: Routledge, 2004. - 192 p.
84. Green R. & Gibson J. *A Bibliography of A. Conan Doyle* / Richard Green, John Gibson. – London : Clarendon Press, 1983. – 712 p.
85. Greenslade W., Rodgers T. *Grant Allen: Literature and Cultural Politics at the Fin de Siècle* / William Greenslade, Terence Rodgers. – Farnham : Ashgate Publishing, 2005. – 252 p.
86. Hulley K. *From the Crystal Sphere to Edge City ideology in the novels of Dashiell Hammett* / Kathleen Hulley // *Myth and Ideology in American Culture* / Ed. by. L. Blary, R. Durand. – Villeneuve-d'Ascq : Presses Univ. Septentrion, 1976 p. – P. 111–146.
87. Irwin J. *The Mystery to a Solution: Poe, Borges, and the Analytic Detective Story* / John Irwin. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 512 p.
88. Jensen J. *The avant-garde Sherlock Holmes* / Jens Jensen // *The Baker Street Journal*. – Vol. 53, No. 1. – p. 13–20.
89. Kestner J. *Sherlock's men: masculinity, Conan Doyle, and cultural history* / Joseph Kestner. – Aldershot : Ashgate, 1997. – 250 p.
90. Kimmel M., Aronson A. *Men and Masculinities: a social, cultural and historical encyclopedia* / Michael Kimmel, Amy Aronson. – Santa Barbara : ABC-CLIO, 2004. – 893 p.
91. Knight S. *Form and Ideology in Crime Fiction* / Stephen Knight. – Bloomington : Indiana University Press, 1980. – 202 p.
92. Mason B. *Pursuing Sherlock Holmes* / Bill Mason. – Bloomington : Xlibris Corporation, 2010. – 151 p.
93. McDonald P. *British Literary Culture and Publishing Practice, 1880-1914* / Peter McDonald. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002 – 244 p.
94. Palmaro M., Gnocchi A. *Supernatural, Dear Watson* / Mario Palmaro, Alessandro Gnocchi. – Milan : Ancora, 2002. – 176 p.

95. Panek L. *An Introduction to the Detective Story* / LeRoy Panek. – Madison : Popular Press, 1987. – 214 p.
96. Paul R. *Whatever Happened to Sherlock Holmes: Detective Fiction, Popular Theology, and Society* / Robert Paul. – Carbondale : SIU Press, 1991. – 305 p.
97. Pittard C. *Purity and Contamination in Late Victorian Detective Fiction* / Christopher Pittard. – Aldershot : Ashgate, 2011. – 259 p.
98. Poovey M. *Uneven Developments: The Ideological Work of Gender in Mid-Victorian England* / Mary Poovey. – Chicago : The University of Chicago Press, 1988. – 282 p.
99. Radford J. *The intelligence of Sherlock Holmes and other three-pipe problems: psychological studies of the Great Detective and his companion Dr. John H. Watson* / John Radford. – London : Sigma Forlag A. S., 1999. – 164 p.
100. Redmond C. *Sherlock Holmes Handbook* / Christopher Redmond. – Toronto : Dundurn, 2009. – 336 p.
101. Reel G. *Of tabloids, detectives and gentlemen* / Gui Reel // David G. Barrie, Susan Broomhall. *A History of Police and Masculinities, 1700–2010*. – Kentucky : Routledge, 2012. – 303 p.
102. Rosemary J. *Sherlock Holmes codes the social body* / Jann Rosemary // ELH. – Volume 57, Issue 3 (Autumn 1990). – P. 685–708.
103. Rufa K. *A Sherlockian Scandal in Philosophy* / Kate Rufa // *Sherlock Holmes and philosophy: the footprints of gigantic mind* / edited by G. Reisch. – Chicago : Open Court, 2011. – 381 p. – P. 3–15.
104. Scaggs J. *Crime Fiction* / John Scaggs. – Kentucky : Routledge, 2005. – 170 p.
105. Secord J. *Victorian Sensation: The Extraordinary Publication, Reception, and Secret Authorship of Vestiges of the Natural History of Creation* / James Secord. – Chicago : University of Chicago Press, 2000. – 624 p.
106. Sexton T. *Calculating Humanity* / Timothy Sexton // *Sherlock Holmes and philosophy: the footprints of gigantic mind* / edited by G. Reisch. – Chicago : Open Court, 2011. – P. 15–27.

107. Sherlock Holmes and philosophy: the footprints of gigantic mind / edited by G. Reisch. – Chicago : Open Court, 2011. – 381 p.
108. Sherlock Holmes for the 21st Century: Essays on New Adaptations / ed. by L. Porter. – Jefferson : McFarland, 2012. – 220 p.
109. Smajic S. Ghost-Seers, Detectives, and Spiritualists / Srdjan Smajic. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 261 p.
110. Smith K. Forming and Protecting the Middle-Class Victorian Ideal: Holmes and Watson / Kathryn Smith. – Pembroke : The University of North Carolina at Pembroke Press, 2008. – 34 p.
111. Smith A. Displacing Urban Man: Sherlock Holmes' London / Andrew Smith // Gail Cunningham, Stephen Barber. London Eyes: Reflections in Text and Image. – Oxford : Berghahn Books, 2007. – 228 p.
112. Symons J., Slater P. Sherlock Holmes and the Poirot Connexion / Julian Symons, Paul Slater. – London : Illustrated London News, 1987. – 4 p.
113. The Ten Commandments of Detective Fiction. Grobius Shortling's Revised Version [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.mysterylist.com/declog.htm>.
114. Thompson J. Fiction, Crime and Empire: Clues to Modernity and Postmodernism / Jon Thompson. – Champaign : University of Illinois Press, 1993. – 200 p.
115. Tracy J. Encyclopedia Sherlockiana; or, A Universal Dictionary of the State of Knowledge of Sherlock Holmes and His Biographer, John H. Watson / Jack Tracy. – New York : Avon Books, 1979. – 411 p.
116. Waite G. Nietzsche's Corpse / Geoff Waite. – Durham : Duke University Press, 1996. – 564 p.
117. Worpole K. Dockers and detectives: popular reading, popular writing / Ken Worpole. – New York : Verso Books, 1983. – 125 p.